

Tamara Agapkina

U polonistów Instytutu Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR w Moskwie

Biuletyn Polonistyczny 17/53, 96-101

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ownik naukowy Instytutu Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR - B.Stachiejew, profesorowie Uniwersytetu Warszawskiego: J.Kulczycka-Saloni, Z.Libera, S.Skorupka, M.Szymczak (obszerną informację o Sesji zamieścił "Wiestnik Moskowskiego Uniwersytetu" 1974, nr 4).

Starszy wykładowca Katedry Filologii Słowiańskiej, kand. nauk filologicznych Tatiana Tichomirowa złożyła do druku monografię pt. "Język polski", która ukaże się w serii "Języki Świata" wydawnictwa Uniwersytetu Moskiewskiego.

Poloniści Katedry kontynuują pracę nad przygotowaniem tomu "Tradycje i nowatorstwo w literaturach słowiańskich XX wieku", będącego drugą kolejną pozycją przygotowaną we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim.

Prof. E.Z.Cybienko
Tłum. Anna Grygo

U polonistów Instytutu Słowianoznawstwa i Bałkanistyki
AN ZSRR w Moskwie

W latach 1968-1969 opublikowana została "Istorija polskoj litieratury", t. I-II. W pracy nad nią uczestniczyli wszyscy poloniści-literaturoznawcy zatrudnieni w Instytucie i wielu historyków.

W latach następnych (1969-1972) rozwinęły się w Instytucie badania dotyczące wczesnych epok literatury polskiej. Dotyczy to szczególnie prac kand. nauk A.W.Lipatowa i pracownika naukowo-badawczego W.W.Moczałowej, która niedawno ukończyła aspiranturę w Instytucie i napisała rozprawę kandydacką nt. "Tradicii sriedniewiekowej kultury i litieratura polskich sowizżalów wtorej połowiny XVI pierwoj trieti XVII wieku". Tej samej problematyce poświęcone są jej dwa artykuły: " »Pochożdzenija Kaceka« kak proizwiedienije sowizżalskoj litieratury (" » Peregrynacje Waćka« jako dzieło literatury sowizżalskiej") - opublikowany na łamach pisma "Sowietskoje sławianowiedienije" 1972, nr 4, oraz "Polskaja rybałtowskaja komiedija na pridwornoj scenie" - w druku.

Problemem Oświecenia i preromantyzmu poświęcone są liczne prace A.W.Lipatowa, m.in.:

monografia: "Wozniknowienije polskiego proswietitielskogo romana, problema nacjonalnogo i obszczejewropiejskogo" ("Powstanie polskiej powieści oświeceniowej, problem narodowości i ogólnoeuropejskości") - w druku,

artykuły: "Polskaja litieratura XVII wieku"

- "Polskaja litieratura XVIII wieku", w: "Istorija wsiemirnoj litieratury", tomy IV-V,

- "Problemy pieriodizacii polskiego Proswieszczenija" ("Problemy periodyzacii polskiego Oświecenia") - "Sowietskoje sławianowiedienije" 1972, nr 6,

- referat wygłoszony na VII Międzynarodowym Kongresie Sławistów: "U istokow polskiego prieromantizma" ("U źródeł polskiego preromantyzmu").

Badaniom problemów rozwoju myśli literackiej i estetycznej w pierwszej połowie XIX wieku poświęcił swą, nie ukończoną jeszcze, monografię kand. nauk, samodzielny pracownik naukowy B.F. Stachiejew.

Zagadnienia romantyzmu w literaturze polskiej i jej związki z literaturami wschodniosłowiańskimi były przedmiotem dyskusji na radziecko-polskim sympozjum w Moskwie zorganizowanym w 1972 roku. Materiały tego sympozjum będą opublikowane w tomie zbiorowym, pod red. B.F.Stachiejewa, A.W.Lipatowa, A.A. Iljuszyna, S.W.Nikolskiego. Wśród nich znajdują się referaty polonistów z Instytutu:

kand. nauk D.S.Prokofiewej: "Kawkazskaja grupa polskich pisatielej",

B.F.Stachiejewa: "Polskij romantizm w sopostawlenii s ruskim",

A.A.Iljuszyna: "Sopostawlenije polskiego 11-słożnika i jego wozmożnyje russkije ekwiwalenty" ("Zestawienie polskiego jedenastozgłoskowca i jego rosyjskich odpowiedników").

W skład tomu wejdą również referaty historyków-polonistów i historyków sztuki (B.A.Lwiakowa, I.I.Swiridy).

Studiami nad literaturą polską końca XIX - początku XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem problemów realizmu i jego korelacjami z innymi prądami literackimi, a także zagadnieniami typologicznej wspólnoty literatury polskiej i innych literatur

słowiańskich, zajmuje się kand. nauk W.W.Witt. Napisała ona, wspólnie z G.J.Iljina, artykuł "Tipologiczeskije schożdżenija w riealizmie zarubieżnych sławiańskich litieratur" ("Typologiczne zbieżności w realizmie obcych literatur słowiańskich"), znajdujący się w druku w zbiorze "Srawnitielnoje izuczenije sławiańskich litieratur" ("Badania porównawcze literatur słowiańskich").

Wspólnie z G.J.Iljina i S.A.Szerłaimową W.W.Witt przygotowała referat na VII Międzynarodowy Kongres Sławistów: "Riealizm i jego sootnoszenije s drugimi tworczeskimi mietodami w konce XIX - naczale XX wiekow" ("Realizm i jego korelacja z innymi metodami twórczymi w końcu XIX i początku XX wieku").

Tej problematyce również poświęcona jest jej monografia "Polskaja proza naczala XX wieka i jejo tipologiczeskaja obszcznośť s russkoj litieraturoj" ("Polska proza początku XX wieku i jej typologiczna wspólnota z literaturą rosyjską"), nad którą badaczka pracuje obecnie.

Zagadnieniami przełomów wieków zajmuje się pracownik naukowy N.A.Bogomołowa. Opublikowała ona na ten temat w "Sowietskomi sławianowiedieniju" (1970, nr 4) artykuł "Wozroždżenije kłassicisticzeskich tiendienicii w polskoj poezii naczala XX wieka" ("Odrodzenie tendencji klasycystycznych w poezji polskiej początku XX wieku").

Problemom rozwoju polskiej literatury rewolucyjnej i marksistowskiej myśli estetycznej XX wieku poświęcone są prace polonistów ogłoszone w zbiorze "Riewolucjonnaja litieratura Polszy", Moskwa 1969, w którym wyzyskano materiały radziecko-polskiego sympozjum zorganizowanego w Moskwie w r. 1967. Mowa tu m.in. o artykułach: W.W.Witt - "Proletarskaja litieratura i Żeromskij", dra nauk I.K.Gorskiego - "Principy partijnosti, istorizma, dwuch kultur w swietle stanowlenija proletarskoj litieratury w Polsce" ("Zasady partyjności, historyzmu, dwóch kultur w świetle kształtowania się literatury proletariackiej w Polsce"), W.A.Choriewa - "Iz istorii polskoj marksistskoj kritiki".

Te same problemy podejmują również prace W.A.Choriewa:

- "Polskaja marksistskaja kritika" - artykuł ogłoszony w tomie zbiorowym "Formirowanije marksistskoj kritiki w zarubieżnych sławiańskich stranach" ("Formowanie się krytyki marksistowskiej w krajach słowiańskich"), Moskwa 1972,

- "K sporom o socjalistiozeskom riealizmie" ("W kwestii sporów o realizm socjalistyczny") - praca przygotowana wspólnie z S.A.Szerłaimową, opublikowana w piśmie "Sowietskoje sławianowiedienije" 1971, nr 6,

- "K woprosu o sravnitelno-tipologiozeskom izuczeniju so-
cjalistiozeskich litieratur" ("W kwestii studiów porównawczo-
-typologicznych nad literaturami socjalistycznymi") - w druku
w zbiorze: "Srnwitelnoje izuczenije sławianskich litieratur"
("Badania porównawcze literatur słowiańskich"),

- monografia o twórczości Władysława Broniewskiego, nad którą autor obecnie pracuje.

Zbieżnościom typologicznym i rosyjsko-polskim powiązaniom literackim - oprócz wspomnianych już prac W.W.Witt i W.A.Choriewa - poświęcone są artykuły A.W.Lipatowa:

- "Litieraturnyje wlijanija i tipologiozeskaja obszoznost'. Sootnoszenija i kritierii" ("Wpływy literackie i typologiczna wspólnota. Korelacje i kryteria") - w druku,

- "Priedromantizm na Zapadie i w Polsce. Opyt diefinicii i kritierii" ("Preromantyzm na Zachodzie i w Polsce. Próba definicji i kryteria") - w druku.

Problematyką tą zajmuje się również D.S.Prokofiewa w pracach drukowanych na łamach czasopism rosyjskich i polskich:

- "Carskaja cenzura i polskaja litieratura" - "Sowietskoje sławianowiedienije" 1970, nr 1,

- "Iz istorii litieraturnoj żizni Polszy II-oj połowiny XIX wieka" - tamże, 1971, nr 5,

- "Józef Korzeniowski w pieriepiskie s izdatielem" ("Korespondencja Józefa Korzeniowskiego z wydawcą") - tamże, 1973, nr 2,

- "Carska cenzura i literatura polska drugiej połowy XIX - początku XX wieku" - "Ruch Literacki" 1970, nr 3,

- "Materiały z archiwum Zawadzkich w Wilnie" - "Ruch Literacki" 1972, nr 3,

a także T.P. Agapkina w artykułach:

- "Polska literatura o II wojnie światowej w rosyjskich przekładach i literackiej krytyce" - praca zamieszczona w tomie "Literatury słowiańskie o drugiej wojnie światowej", Wrocław 1973,

- "Pieriepiska polskich i sowietskich pisatielej" ("Korespondencja pisarzy polskich i radzieckich") - w druku.

Rezultaty badań nad polsko-rosyjskimi związkami literackimi opublikowano częściowo w księdze "Russko-polskije litieraturnyje swiazi", Moskwa 1970. Są to artykuły: D.S.Prokofiewej: "Syrokomla w Rossii", N.A.Bogomołowej: "Bałłada Bolesława Leśmiana » Świdryga i Midryga« i jejo russki pieriewod", T.P.Agapkiны: "Iz istorii polsko-russkich litieraturnych swiaziej konca 30-ch - naczała 40-ch godow XX wieka".

Nad zagadnieniami literaturoznawstwa porównawczego pracuje ostatnio I.K.Gorski, który przygotował książkę "Nasledije A.N. Wiesiełowskogo i srawnitielnoje izuczenije sławianskich litieratur" ("Spuszczizna A.N.Wiesiełowskiego i studia porównawcze nad literaturami słowiańskimi"). Opublikował on też w r. 1968, w zbiorze "Dantowskije cztienija" ("Lektury Dantowskie"), artykuł "Kraszewski i Dante". I.K.Gorski jest członkiem Komisji Dantowskiej przy Komitecie Nauk o Historii Kultury Powszechnej AN ZSRR.

Literatura polska objęta jest także badaniami porównawczymi. Tej problematyce poświęcony był referat członka-korespondenta AN ZSRR D.F.Markowa na konferencji zajmującej się badaniami porównawczymi literatur słowiańskich, zorganizowanej w r. 1971 w Moskwie przez Instytut Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR przy współdziałaniu innych instytutów akademickich. Referat ten znajduje się w druku i ukaże się w księdze zbiorowej "Srawnitielnoje izuczenije sławianskich litieratur" ("Badania porównawcze literatur słowiańskich").

Poloniści Działu Literatur Słowiańskich uczestniczą w przygotowaniu tomu "Litieraturnoje nasledstwo" ("Dziedzictwo literackie"), poświęconego związkom literackim rosyjsko-słowiańskim. W pracach nad tomem biorą udział także autorzy polscy.

W r. 1973 złożono do druku obszerną pracę zbiorową pt. "Sowriemiennyje polskije pisatieli" ("Współcześni pisarze polscy"), w której przedstawione zostały portrety wielu prozaików i poetów. Oprócz polonistów z Instytutu pracowali nad nią naukowcy z wielu innych placówek.

Jak i poprzednio, poloniści Instytutu popularyzują literaturę polską w licznych publikacjach o charakterze naukowym i społeczno-literackim. Z tego zakresu należałoby wymienić artykuły przygotowane dla "Małej Encyklopedii Literackiej" i do biuletynu "Współczesna literatura piękna za granicą", prace zbiorowe oraz przedmowy i komentarze do wydań literatury polskiej,

m.in. przedmowę W.W.Witt pt. "Andrzej Strug, jego wriemia, jego gieroi" - do: A.Strug, Nowele i opowiadania, Moskwa 1971, i N.A. Bogomołowej, Wybór i komentarze do książki: B.Leśmian, Wiersze, Moskwa 1970.

Poza tym, jak wiadomo, w ZSRR wydawana jest Biblioteka Literatury Polskiej, do której kolegium redakcyjnego wchodzi W.A. Choriew, autor licznych przedmów do ogłaszanych w tej serii książek, np.: S.Dyगत, Proza, Moskwa 1971; K.Filipowicz, Mikroromany, Moskwa 1972.

Obecnie w Instytucie odbywa aspiranturę polonistka O.R.Łopachina, która przygotowuje pracę kandydacką nt. "Problema riealizma w twórczestwie Władysława Reymonta". Na materiałach tej rozprawy opiera się jej artykuł "Riealizm i naturalizm w romanie Reymonta »Obietowannaja ziemia«" ("Realizm i naturalizm w powieści Reymonta »Ziemia obiecana«").

Tamara Agapkina
Tłum. Anna Grygo

Instytut Literatury Światowej im. Maksyma Gorkiego

Jak w latach poprzednich, Instytut Literatury Światowej im. Maksyma Gorkiego AN ZSRR w Moskwie zajmuje się intensywnie studiami nad europejskimi literaturami socjalistycznymi, w tym - nad literaturą polską.

Wspólnie z Instytutem Słowianoznawstwa i Bałkanistyki oraz Instytutem Literatury Rosyjskiej (Leningrad) ILŚ opublikował pierwszą pracę zespołową poświęconą polsko-rosyjskim związkom literackim w okresie czterech wieków (od w. XVII do dziś): "Polsko-russkije litieraturnyje swiazi", "Nauka", Moskwa 1970. Większość rozpraw zawartych w tej publikacji wyszła spod pióra pracowników Instytutu Literatury Światowej (O.A.Dierżawinej, W.D. Kuźminej, E.M.Dwojczenko-Markowej, A.G.Piotrowskiej, S.I.Belży, J.W.Staniukowicz, E.S.Kurbatowej).